

DEPREM ve GÖÇ İLİŞKİSİ: 24 OCAK 2020 ELAZIĞ DEPREM ÖRNEĞİ¹

Ayşe Esra PEKER²

İrem ŞANLI³

Geliş Tarihi: 12/04/2022

Kabul Tarihi: 01/05/2022

ÖZET

Tarih boyunca farklı zamanlar ve farklı amaçlar doğrultusunda Türkiye birçok göçe ev sahipliği yapmıştır. Bu ev sahipliğinin en önemli nedeni coğrafi konum itibarıyla Türkiye'nin önemli göç rotaları üzerinde olmasıdır. Göç sorunsalı 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren şekil değiştirerek küreselleşme kavramı ile yeni bir boyut kazanmıştır. Bu süreçte çeşitli uluslararası sorunların da eklenmesiyle Türkiye'nin bu konuda daha kapsamlı göç politikası oluşturma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. İnsanlık açısından trajik ve son derece karmaşık sonuçlar doğuran göç olgusu içerisinde yaygın olarak gerçekleşeni, zorunlu göçlerdir. Zorunlu göç grubu içerisinde savaşlar, iç çatışmalar, siyasal baskılar ve yoksulluğun yanı sıra kıtlık, kuraklık, sel ve deprem gibi doğal afetler yer almaktadır. Bu noktadan yola çıkan çalışmada doğal afetler sonrası ortaya çıkabilecek göç algısı ele alınmak istenmiştir. Çalışmada 2020 Elazığ depremi sonrası yaşanan sürece yönelik anket çalışması yapılarak depremin sosyoekonomik etkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca göç algısının yönü belirlenerek sürecin etkin yönetilmesine yönelik tespitlerde bulunularak politika önerileri geliştirilmesi hedeflenmiştir. Çalışmanın yerel nitelik taşıması ve deprem kuşağında yer alan Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda deprem sonrası yaşayabileceği nüfus hareketliliğine hazırlıklı olması açısından göç politikalarının geliştirilmesi bağlamında literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Göç Olgusu, 24 Ocak 2020 Elazığ Depremi

¹ Bu çalışmanın bir kısmı daha önce "ISPEC 6th International Conference On Social Sciences & Humanities" May 16-18, 2021" kongresinde özet bildiri olarak yayımlanmıştır.

² Dr. Öğretim Üyesi, Fırat Üniversitesi, İktisat Bölümü, esrapeker@firat.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0237-2196

³ Yüksek Lisans Öğrencisi, Fırat Üniversitesi, İktisat ABD, iremsanli23@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1350-1061

The Relation Of Earthquake And Migration: January 24, 2020 Elazığ Earthquake Example

ABSTRACT

By different times and for different purposes throughout history, Turkey has hosted much immigration. This is the most important cause of homeownership, as is Turkey's geographical location is on a major migration route. This process is accompanied by various international problems of Turkey with the addition of a more comprehensive immigration policy in this regard has emerged as a necessity of creation. The common occurrence within the phenomenon of migration, which has tragic and extremely complex consequences for humanity, is forced migration. The forced migration group includes wars, internal conflicts, political pressures, and poverty, as well as natural disasters such as famine, drought, flood, and earthquake. In this study, it is aimed to deal with the perception of migration that may arise after natural disasters. In the study, a survey was conducted for the process after the 2020 Elazığ earthquake, and it was aimed to develop policy recommendations by determining the socioeconomic effects of the earthquake, as well as determining the direction of the migration perception that may arise and ensuring effective management of the process. The study is aimed to contribute to the literature in terms of developing the migration policies of Turkey. Therefore Turkey, a seismic zone country, can be prepared for the mobility of population due to an earthquake, which she may encounter in the next years.

Keywords: Earthquake, The Phenomenon Of Migration, 24 January 2020 Elazığ Earthquake.

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin başladığı dönemden bu yana var olan göç olgusu farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Göç, genel olarak toplumun ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasi yapısını önemli bir boyutta değiştiren coğrafi mekan değiştirme hareketi olarak tanımlanmaktadır (Özer, 2004: 11). Göçlerin temel nedeni, sosyo-ekonomik imkanların dağılımında ülkenin çeşitli mekansal farklılıklar göstermesi, diğer bir ifadeyle, iller ve bölgelerarası gelişme farklılığıdır. Bölgelerarası dengesizlik hem iç göçlerin sebebi, hem de sonucu olarak kısır döngüye yol açmış ve açmaya da devam etmektedir. Toplumsal refahın dengesiz dağılımı da göçe neden olmaktadır. Türkiye’de yaşanan göç olgusunun temelinde, genel kabul görmüş bağımsız değişkenlerin kırsal kesimde daha önceden var olan dengenin bozulmasına ve yapısal dönüşümün başlamasına sebep olduğu savunulmaktadır (Tekeli, 1982: 85). Son dönemde afet yönetim sistemlerinin risk temelli yapılmasına ve zarar azaltma çalışmalarına rağmen, afetler hala kayıplara neden olmaktadır. Afetlerden etkilenen insan sayısı, nüfus artışına da paralel olarak artmaktadır. Dolayısıyla afetlere bağlı göçlerde de artış gözlenmektedir. Uluslararası Göç Araştırma Merkezi raporuna (2016) göre; 2009 yılından bu yana her iki kişiden biri, afet nedeniyle yer değiştirmiş olup, 2008 yılından bu yana ise birçok kişi iklimsel olaylar nedeniyle yerlerinden olmuştur. 2014 yılında 100 ülkede toplamda 19,3 milyon’dan fazla insanın göç ettiği görülmektedir (IDMC, 2015). Doğal afetler, gelecekte de etkili bir göç faktörü olmaya devam edecektir. Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration - IOM, 2007) değerlerine göre, bu yüzyılın ortasına kadar yaklaşık 200 milyon insan çevre ve afet göçmeni olabilecektir. Bu çalışmada 24 Ocak 2020 tarihinde gerçekleşen Elazığ depreminin il genelinde oluşturduğu göç olgusuna etkisi ele alınmıştır. Çalışmada 200 kişilik online anket uygulaması ile veriler elde edilmiştir. Veriler doğrultusunda elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak il genelinde deprem sonrası oluşan sosyal hareketlilik sürecinin boyutunun ortaya konulması hedeflenmiştir. Çalışmada depremin konut sektörü üzerindeki etkisi ve bireylerde ileriki yıllar için ortaya çıkacağı tahmin edilen kırsal göçe bakışı tespit etmek üzere sorular yöneltilmiştir. Bu bağlamda sürecin etkilerinin en hızlı şekilde ortadan kaldırılması, ileride olması muhtemel göç süreçlerinin doğru şekilde yönetilebilmesi ve buna bağlı olarak yön verilmesi konusunda çalışmanın politika uygulayıcılara ve yerel yönetimlere katkı sağlaması hedeflenmiştir.

1. GÖÇ KAVRAMINA TEORİK BİR BAKIŞ

İnsanlık tarihinin başlangıcından bu yana var olan göç olgusu farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Göç, genel olarak toplumun ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasi yapısını önemli bir boyutta değiştiren coğrafi mekan değiştirme hareketi olarak tanımlanmaktadır (Özer, 2004: 11). Toplumun siyasi ve sosyal yapısını değiştirmesi gerekçesiyle tanım dinamik bir yapı göstermektedir (Günay vd., 2017: 38). Bir başka tanımda ise göç kavramı, kişilerin yaşadığı topraklardan ve içselleştirdiği sosyal davranışlardan, ekonomik şartlarından yani mevcut yaşamından farklı nedenlerle uzaklaşarak yeni yaşam alanına geçiş yapması olarak tanımlanmıştır (Toros, 2008: 9). Göç olgusu içerisinde birçok riski barındıran kısa ve uzun vadede etkileri olan belirsizlik sürecidir. Göç eden bireyler ve aileleri kesin olmayan algılara ve inançlara bağlı olarak karar vermektedir. Aslında göç eden bireylerin çoğu zaman kapsamlı olarak göç olayını değerlendirmedikleri görülmektedir (Jeffrey H, Sirkeci, 2011).

Keleş (1998) göç olgusunu, “insanların genel anlamda amaçlarının yerleşmek olduğu, bulunduğu bir konumdan başka bir konuma geçmek, bir ülkeden başka bir ülkeye gitme hareketi” olarak ifade etmiştir (Keleş, 1998: 58). Göç ile ilgili yapılan bir başka tanım ise Akkayan (1979)’a aittir. Akkayan’a göre göç; bireylerin yaşamlarının gelecekteki bir kısmını veya tamamını geçirmek üzere olduğu, tam anlamıyla ya da geçici bir süre için bir iskan bölgesinden başka bölgeye yerleşmek amacıyla yaptığı coğrafi anlamda konum değiştirme eylemi olarak tanımlanmıştır (Akkayan, 1979: 21). Mangalam (1968)’a göre ise göç olgusu; göçmen olarak ifade edilen bir topluluğun, daha önceden sistematik olarak düzenlenmiş değerlerin amaçları doğrultusunda verdikleri kararlar, etkileşim sistemlerinde farklılıkla sonuçlanacak biçimde bir coğrafyadan diğerine yönelik göreceli ve uzun süreli olarak uzaklaşmasıdır (Mangalam, 1968: 8’den akt. Ela Özcan, 2016: 186).

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından yapılan göç kavramı, bir devletin ülke sınırları içinde gerçekleşen yer değiştirme ya da uluslararası anlamda bir sınırın geçilmesi ile gerçekleşen yer değişikliği olarak ifade edilmektedir (IOM, 2009: 22). Marshall’ın ifade ettiği bir başka tanıma göre ise göç olgusu, insanların veya toplulukların simgesel ya da siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara yönelik sürekli eylemini

içermektedir. Göç araştırmaları genel anlamda akrabalık, toplumsal ağlar veya iktisadi ilerleme gibi konulara doğru yapılan incelemeler de daha büyük sorunların parçasını oluşturmaktadır (Güneş, 2012: 184, akt. Marshall, 1999: 685). Yukarıdaki tanımlamalardan da anlaşıldığı üzere göç; yalnızca belirli bir süre içerisinde ve belirli olan bir yöne doğru bireyler tarafından eylemleştirilen kolay bir yer değiştirme hareketi olmamaktadır. Göçün zamansal olmasından dolayı aynı zamanda bir gösterim olarak kabul edilir ve bu ilerleme; sosyal, siyasal, kültürel neticelerinden dolayı coğrafi sınırlılıklara göre ulusal veya uluslararası çapta değişimler göstermektedir. Son dönemde göç araştırmacıları göçün etkin özelliğinin toplum açasından sonuçları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Göç süreci olgusu uluslararası göçe ve bunun beraberinde getirdiği etkilerin öteki durumlara sebep olan karışık faktörler topluluğunun sonucunda olan etkileşimlerin bir kısaltmasıdır. Göç toplumsal varlığın bütün boyutunu etkileyen ve kendi karışık etkenlerini geliştiren bir süreçtir (Stephen ve Miller, 2008: 30).

Thomas Faist'in göç incelemelerinde mikro, orta ve makro seviyesindeki göç etmelere yönelimleri ve bu yönelimlere dayanak olan göç etmenlerini analiz etmektedir. Mikro seviyede göç incelemeleri insanlar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Potansiyel göçmenlerin yaşantısı, ahlaki değerleri ve ümitleri tetkik edilerek göç etme yönelimleri incelenmektedir. Makro seviyede olan birçok hedef ülke boyutunda ekonomik, siyasal, kültürel oluşumlar ve çevresel hususlar önemsenmektedir. Hedef ülke ile köken kabul edilen ülke arasındaki değişikliklere göre incelemeler oluşmaktadır. Orta seviyede ise insanların veya yerleşim alanlarının özellik ya da niteliklerinden çok bağlantının şekli ve kavramı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Hareket edenlerin ve kalanların toplumsal ve simgesel ilişkileri, yapılarına göre farklılık teşkil etmektedir. Bu ilişkiler göç alan veya veren ülkelere ya da her ikisine birlikte ulaşabilmektedir (Faist, 2003: 58-63).

Göçle ilgili farklı sınıflandırmalar yapılmaktadır. Fichter tarafından yapılan sınıflamada göç, zorunlu ve gönüllü olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Peterson'a göre ise göçler ilkel göç, kontrollü göç, serbest göç ve zorunlu göç olarak sınıflandırılmaktadır (Peterson, 2002: 24, Akt: Kurt, 2006: 150). Göç olgusu üzerine yapılan farklı birçok sınıflandırma olup bunlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

İç Göçler: Ülke sınırları içerisinde meydana gelen nüfus değişimine ve yer değiştirilmesine iç göç denilmektedir. Bu göç bölgeler arasında, şehirlerarasında ya da daha küçük yerleşim bölgeleri arasında kısa süreli olabileceği gibi uzun süreli kalıcı da olabilmektedir. Bu göç hareketi ülke içinde nüfus değişimlerinin yaşanmasına neden olabilmektedir. (Eraldemir, 2013: 10). İç göç dört farklı şekilde oluşmaktadır. Bunlar arasında kent merkezinden bir başka kent merkezine, kent merkezinden kırsala doğru, kırsal bölgeden kent merkezine, kırsaldan bir başka kırsala doğru göç yapılabilmektedir (Özdemir, 2008: 23).

Mevsimlik Göç: Yılın belirli bir zamanında yapılan geçici yer değişikliğine mevsimlik göç denir. Genelde bir amaç için gerçekleşmektedir. Türkiye’de yaygın olarak gerçekleşen göç türlerinden biridir (Mutluer, 2003). Bu göç türünün geçici olması nedeniyle sosyal yapıda bir değişikliğe neden olmadığı görülmektedir (Tüfekçi, 2002: 15). Ancak kısa süreli gerçekleşmesi nedeniyle göç alan bölgeye beraberinde başka sorunları da getirmektedir. Göçün kısa süreli olarak belirli bir bölgeye doğru yer değiştirmesi sermayenin olanaklarının kaymasına neden olurken, kısa sürede yeniden oradan çıkması bu olumlu etkiyi ortadan kaldırmaktadır (Günay vd., 2017: 42-43).

Emek Göçü: Bir ülkede yaşayan birey ya da bireylerin işgücü piyasasında emeklerini satabilmeleri için bir yerden bir başka yere göç etmesidir. Türkiye’de 1960’lı yıllarda yaklaşık bir milyon kişi Batı Avrupa ülkelerine bu nedenle göç etmişlerdir (Martin, 1991: 25). İşgücü hareketliliğinin oluşmasının temel nedenleri arasında işgücü arz ve talep dengesizliği yatmaktadır (Pür, 1974: 22).

Sürekli Göç: Hedef ülkelerde veya bölgelerde süresiz kalmak amacıyla gerçekleştirilen uluslararası göç hareketini açıklamaktadır. Genel örnek olması bakımından, Türkiye’ye ilki 1785-1800 tarihleri arasında Balkan, Kafkas ve Kırım topraklarından, ikincisi ise 1989 yılında Bulgaristan topraklarından olmak üzere gerçekleştirilen göç hareketleri gösterilebilir (Naz, 2015: 20-21).

Zorunlu Göç-Gönüllü Göç: Bireylerin bir yerden bir başka yere göç etmesi durumu bir gerekçe ve mecburiyet nedeniyle gerçekleştiyse zorunlu göç olarak, meydana gelen göç olgusunun bireylerin kendi isteklerine bağlı olarak yapılması gönüllü göç olarak tanımlanmaktadır. Türkiye’de yaşanan

terör olayları ve GAP projesi kapsamında gerçekleşen göçler zorunlu göçlere örnek verilebilirken, kişilerin emekli olmalarının ardından yeniden memleketlerine yerleşme istekleri ise gönüllü göç olarak değerlendirilmektedir (Erkan, 2002: 171).

Dış Göçler: Bir ülkeden bir başka ülkeye yapılan gönüllü ya da zorunlu göçe dış göç denir. Savaş, doğal bir afet ve terör gibi nedenlerle bir başka ülkeye göç edilmesi durumu zorunlu dış göçe örnek gösterilebilirken, daha iyi yaşam koşullarına ulaşmak için bir başka ülkeye göç edilmesi de gönüllü iç göçe örnek verilebilir (Şahin, 2010: 57). Türkiye'nin yurt dışına işgücü göçü İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Batı Avrupa ülkelerine doğru olmuştur. Avrupa ülkelerinde ortaya çıkan işgücü açığının bu ülkeleri güneyden çevreleyen ve gelişmekte olan Akdeniz Havzası ülkelerinde istihdam edilemeyen fazla işgücü arzıyla karşılaşması ile Avrupa ülkelerine dış göç hareketi başlamıştır (Abadan Unat, 2007: 3-4).

Beyin Göçü: İyi eğitim almış nitelik bireylerin bir ülkeden bir başka ülkeye göç etmesi beyin göçü olarak tanımlanmaktadır. Uluslararası göç hareketi içerisinde de değerlendirilebilmektedir. Beyin göçü ülkeler arasındaki gelişmişlik farklarının artmasına sebep olan etkenlerden biridir (Kaya, 2003: 1).

Mübadele Göç: Bir yasal dayanağı bulunan anlaşma çerçevesinde gerçekleşen nüfusun değiş tokuş edilmesidir (Koçak ve Terzi, 2012: 13). Özellikle savaş sonrası değişen sınırlar yüzünden, başka bir ülkenin eline geçen topraklarda kalan nüfusun ana ülke ile bağlarının kopmaması, kültür ve din gibi devamlılıkların sağlanması için başvurulan bir yöntemdir. Böyle bir zorunlu göçün olumsuz yanı ise, sadece din ya da etnik kökene bakılarak gerçekleştirildiğinden, göç edenlerin doğup büyüdüğü yerleri ve kültürlerini terk etmelerinin yol açacağı etkilerdir. Göç veren ülke açısından da hem yeni gelen nüfusun uyum sorunu hem de göç edip giden beşeri sermayenin eksikliği gündeme gelmektedir (Sayın vd., 2016: 3).

Siyasal ve Ekonomik Göç: Daha yüksek ücretler ve iyi bir refah imkânının yanı sıra gittikleri bölgelerin veya ülkelerin etnik farklılıklarının neden olduğu ayrımcılık, siyasi istikrarsızlık, rejim değişiklikleri, vatandaş mübadele politikaları vb. sosyo-kültürel ve siyasi etkenler de göç hareketlerine neden olmaktadır. Bu durum ülkeler arasında olabileceği gibi bir

ülkenin farklı bölgeleri arasındaki sorun ve dengesizliklerden kaynaklanabilir (Aksoy, 2012: 294).

Kitleli Göç: Gönüllülük esasına dayanan öncü bir bireyin ya da oluşan bir siyasi olay nedeniyle birçok kişinin bir yerden başka bir yere göç etmesidir. Burada kültürel benzerliklerin ve coğrafi yakınlıkların önemli olduğu görülmektedir. 1989 yılında Türkiye'nin Bulgaristan'dan aldığı kalıcı göçler buna örnek verilebilir (Toğrol, 1991: 60).

Düzenli Göç-Düzensiz Göç: Uluslararası göç hareketlerinin bütünü hukuki olarak ele alındığında düzenli göç ve düzensiz göç olarak ikiye ayrılmaktadır. Hukuki çerçeve boyutunda yaşanan göç düzenli göç olarak ifade edilmektedir. Başka bir deyişle, bireyler tarafından gerçekleştirilen göç başvurusunun hedef ülkenin onayı ile gerçekleşeceği gibi kimi hallerde de ülkelerin işgücü seviyesi ve nüfus manzarası dikkate alınarak gerçekleştirdiği istekler istikametinde yapılan uluslararası göçtür. Düzensiz göç kavramı ise, kaynak ve hedef ülke tarafından kanunların dışına çıkılarak yapılan uluslararası göç faaliyetidir. Düzensiz göç eylemini gerçekleştirenler, kaynak ülkenin ülkeden ayrılması durumuyla ilgili yönetimsel ve hukuki gereklere uymadan ülkeyi terk etmesi, hedef ülke için de ülkeye giriş sağlaması çalışma ve oturma kurallarına uymaksızın ülkeye kanundışı yollarla yerleşim gerçekleştirmesidir. Bununla alakalı olarak hedef ülkenin sınırlarında kanundışı bir şekilde vize almış ya da vize zamanı bitmesine karşın ülkede yaşamını sürdürmeye devam eden veya yalnızca oturma belgesi olmasına rağmen herhangi bir işte çalışan bireyler düzensiz göçmen sınıfında ele alınabilir. (IOM, 2004: 34-54).

Emekli Göç: Kaynaklarda uluslararası anlamda emekli göçü ya da emeklilik sonrası yaşanan göç şeklinde ifade edilmektedir. Emekli göç olgusunun esas öznesi emekli göçmenlerdir. Kavramsal açıdan emekli göçmenler "Bireylerin kendi yurtlarında emekli olma eylemini gerçekleştirdikten hemen sonra farklı bir ülkeye göç gerçekleştiren göçmen sınıfı" olarak tanımlanmaktadır. Emekli göçmenler, orta düzey ve üstünde gelir kazananlar çabuk emekli olanlar, buna karşın etkin bir yaşlılık periyodu geçirme gibi ortak hususiyetleri paylaşarak benimsemişlerdir (Williams ve Patterson, 1998: 153).

2. TÜRKİYE'DE GÖÇ TARİHİ

Göç olgusu; ilk olarak iktisadi sebeplerden ötürü daha sonra nüfus değişimleri ve iskan yasaları neticesinde meydana gelen iç ve dış göç akımlarıyla devamlı olarak Türkiye'nin gündeminde olmuştur (Köse ve Bülbül, 2010: 77). Genel anlamda Türkiye'de yaşanan iç göç olgusu tarıma dayalı bilinmeyen teknolojilerin oluşumu, yoğun tarım tatbikatı, toprak yoksulluğu, toprağın miras yoluyla bölüşümü, hızlı nüfus artışı, hayat şeklinin bağlılığı, şehirlerde yaşanan toplumsal ve sosyal imkanlardan faydalanma talebi, şehirlerin iş unsurları yönünden çok fazla ilgi çekici olması, iletişim ve ulaşım olanaklarında meydana gelen gelişimler, değişik seviyelerde alınan yönetsel yargılar ve tatbikata yerleştirilen yöntemler biçiminde ifade etmek muhtemel olabilir (Ercilasun, vd., 2011; Gökhan ve Filiztekin, 2008; Gür ve Emel, 2004; Gürbüz ve Karabulut, 2008). Türkiye'de göçün tarihsel süreci dönemler itibariyle ele alınarak yaşanan gelişmeler aşağıda özetlenmiştir.

1923-1950 Dönemi Göç Olgusu: Türkiye'de 1927-1950 yılları arasında kırsal nüfusun payı toplam nüfus içerisinde değişim göstermeyerek durağan bir durum sergilemiştir. 1927 yılında nüfusun %76'sı kırsal alanlarda yaşamını devam ettirirken 1950 yılında küçük bir düşüşle %75 seviyesinde seyrettiği gözlemlenmiştir. 1950'li yıllardan başlayarak kırdan kente göç olgusu derinleşmiş ve toplam nüfus içerisindeki kırsal nüfusun %75 olan payı 1960 yılında %68'e, 1970 yılında %62'ye, 1980 yılında %56'ya ve 1997 yılında ise %35'e kadar düşüş göstermiştir. 1950'li yıllarda nüfusun dörtte üçlük kısmı kırsal bölgelerde yaşamını sürdürürken aşağı yukarı elli yıl içerisinde bu oran üçte bir oranında gerileme yaşamıştır (Dinler, 2008). Türkiye'de yaşanan bir gelişme olarak Ankara'nın başkent olması sonucunda İç Anadolu kesiminden Ankara'ya yönelik bir göç akımı oluşur. Ülke içerisinde bugüne kadar kırsal bölgelerde yaşamını sürdüren halk iktisadi sebeplerden ötürü İstanbul, İzmir ve Adana'ya göç etme eğilimi göstermişlerdir. Ancak bu göç eğilimi çok seçkin bir seviyede değildir. Ankara'ya yönelik yüksek düzeyde gerçekleşen göç etme eğiliminin nedeni devletin yeni bir yapılaşma içerisinde olması ve bu devlet kurumlarının istihdam gereksinimiyle o bölgede ortaya çıkan sarmal iktisadi bir oluşum sergilemesidir. Bu sebepten ötürü 1923-1950 döneminde Türkiye'de ciddi bir iç göç faaliyeti gerçekleşmemektedir. Türkiye'de 1927 yılında kent nüfusunun oranı %16 seviyesindeyken bu oran 1950 yılında %19'a yükselmiştir. Bu

yıllarda bahsedildiği gibi göç olgusunun etkisi olarak memurların tayin durumları, hızlı nüfus artışı, sarmal nüfus ve mevsimsel işçi göçü görülmüştür (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 251).

1950-1960 Dönemi Göç Olgusu: 1950-1960 döneminde göç, Türkiye'deki sosyal ve yapısal dönüşüm çerçevesinde tarımsal üretimde makineleşme ve çağdaşlaşma sağlanması, geçmişten beri süregelen toprak malikliği düzeninin farklılaşması, topraksızlaşma veya toprakların belirli ellerde birleşmesi, ulaşım şartlarında meydana gelen ilerleyişler gibi faktörlerle, kırsal bölgelerden kente yönelik bir hareket sergilemiştir. Bu gelişme, 1950-1960 döneminde iç göç olgusunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Göç olgusunun hızlanmasına etki eden faktörler nüfusta meydana gelen artışlar, tarımsal alanda yaşanan düşük üretkenlik, kırsal bölgelerdeki yüksek işsizlik ve eğitim koşulları çerçevesinde kentlere yönelim olarak sıralanabilir. 1950-1960 yılları arası köy yaşamından ve köylülükten yavaşça ayrılma dönemi olarak kabul edilebilir. 1950 yılında kırsal nüfus artış hızı binde 21,5 iken 1955 yılında bu oran binde 17,4'e düşmüştür. Kentte ise nüfus artış hızı 1950 yılında binde 22,5 iken 1955 yılında binde 55,7'e yükselmiştir (İçduygu ve Sirkeci, 1999: 251). İç göçte yaşanan bu gelişmelerin nedeni, Türkiye'de toplumsal ve iktisadi anlamda yaşanan gelişmeler olarak ifade edilebilir. Fakat Türkiye'de 1950'li yıllarda aniden ve hazırlıksız olarak ortaya çıkan iç göç devinimleri, göç gerçekleştiren kişiler, göç alan kentler ya da göç veren kırsal bölgeler açısından fazlasıyla yoğun ve geriye dönülmesi mümkün olmayan sonuçlar yaratmıştır (Kıray, 2007; Keleş, 2010; Koçak ve Terzi, 2012).

1960-1980 Dönemi Göç Olgusu: 1950-1960 döneminde Türkiye tarımsal üretime dayalı büyüme modelini kabullenmiştir. 1960 yılından sonra ise sanayileşmeye dayalı büyüme modeli uygulanmıştır. 1960-1980 yılları arasında iç göç hareketlerinin temeli sanayileşmenin verdiği cazibeye dayanmaktadır. Halbuki 1950-1960 yıllarında yaşanan iç göçler kırdaki dönüşümün itici unsurlarına sebep olmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu 2000 yılı verilerine göre 1960'lı yıllardan 1970'li yılların ortalarına kadar iç göçler içerisinde kırdan kente yaşanan göç olgusunun payı daha yüksek iken 1970'li yılların ortalarından itibaren kentten kente göç olgusunun payının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir (Kaştan, 2016: 695). 1960-1970 döneminde 5 milyon kişi kırdan kente göç etmiştir. 1970-1980 döneminde ise bir yılda ortalama

olarak 350 bin kişi kırdan kente göç gerçekleştirmiştir (İçduygu, Sirkeci ve Aydın, 1998: 220). 1960-1980 dönemleri süresince en fazla göç alan iller Adana, İstanbul, İzmir ve Ankara olmuştur. Fakat bu iller için gelen göçler problem olduğundan Kocaeli, Tekirdağ, Bursa, Aydın ve Manisa gibi etrafındaki illerde derin göç hareketi yaratmıştır (Işıkpınar, 2000: 49). İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşanan dış göç hareketleri Türkiye’de 1960’lı dönemlere denk gelmektedir. 1960’lı yıllardan başlayarak Batı Avrupa’ya işgücü ihracı yapan Türkiye’den Federal Almanya, Avusturya, Hollanda, Belçika, Fransa’ya, 1968 yılında Avustralya’ya ve 1975 yılında ise Libya’ya işçi gönderimi sözleşmeleri ile birlikte ciddi sayıda birey göç etmiştir (Akan ve Arslan, 2008: 22). 1960’lı yılların sonlarıyla 1970’li yılların başlarında Türkiye’den yurtdışına yoğun bir işgücü göçü gerçekleşmiştir. Ancak Batı Avrupa ülkelerinde yaşanan işgücü ithalatını sona erdirmesi 1980 yılında göçün azalmasına neden olmuştur. Bu yıllardan sonra ise işgücü göçünde tekrardan bir akım oluşturarak artış yaratmıştır. Bilhassa Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerindeki müteahhitlik faaliyetleri bu ülkelerden işgücü talebi yaratarak göç meydana getirmiştir (Apak ve diğerleri, 2002: 187-188). Bu yıllarda emek piyasasında çifte pazar meydana gelmiştir. İç göçler ve bununla birlikte gecekondulaşma artmaya başlamış, kentlerin ise çalıştırma olanakları göç olgusunu gerçekleştirenleri özümseyemeyecek seviyeye getirmiştir. Ortaya çıkan bu vaziyet marjinal ve kayıt dışı faaliyetlerin genişlemesine neden olmuştur (Öztürk, 2007: 260). 1965-1970 döneminde gözlemlenen başka bir durum ise kadın göçünde meydana gelen yükselmedir. Yener’e göre yaşanan bu göçün nedeni aile göçü ile alakalıdır (Yener, 1977: 73).

1980 Sonrası Göç Olgusu: Türkiye’de gerçekleşen iç göç olgusu ve kentleşme vakası daimi olarak bünyesel problemlerin başlangıcında yer almaktadır. 1990 yılına gelindiğinde Türkiye’de yer alan nüfusun yaklaşık % 51,3’ü 20 bin ya da daha fazla nüfuslu şehir yerleşimlerinde yaşamını sürdürürken, 2000 yılında bu oran % 59,3’e yükselmiştir. Bu yükseliş kırsal bölgelerden merkeze yönelik nasıl güçlü bir göç oluşturduğunu gözler önüne sermiştir. Tarım alanında teknoloji kullanımıyla işgücünde fazlalık oluşması göç olgusunu ortaya çıkaran sebeplerden biri olmuştur. İşgücünde yaşanan fazlalık ile birlikte düşen ücretler ve gelir nedeniyle kırsal bölgelerde bireylerin geçinebileceği boyutta gelir elde edememesi, kentin sunduğu eğitim, sağlık hizmetleri, iş bulma imkanları, bu yıllarda ortaya çıkan terör olayları, toplumsal baskılar göçü tetikleyen başka sebepler olarak ifade

edilebilir (Kaştan, 2016: 697). 1980-2000 yılları arasında tespit edilen nüfus sayımı bilgilerine göre, Türkiye'deki iç göç Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Doğu Karadeniz Bölgesi'nden batı bölgelerine yönelik gerçekleştiğine rastlanmıştır (Akan ve Arslan, 2008: 20). Başka bir durum olarak Türkiye'de ortaya çıkan 24 Ocak Kararları beraberinde Neo-liberal siyasi görüşlere önem vermiştir ve buna bağlı olarak da geçmişteki yıllardan daha fazla oranda dış göç alma girişiminde bulunulmuştur (Tuna, 2014: 49). 1985 yılından sonra ise Doğu Anadolu bölgesi farklı bölgelerden de göç alan bir konuma ulaşmıştır. Bu göçün bir bölümü atama ve tayin durumuyla gerçekleşen “zorunlu” göç gibi de ifade edilebilecek kamu çalışanlarıdır. Askeri kurumlar hariç merkezi devletin taşra teşkilatının il ve ilçe merkezlerinin çoğaltılmasıyla daha çok büyüdüğü sonucuna varılmıştır. Ayrıca GAP projesinin hayata geçmesi için de fazla sayıda teknik çalışan bu bölgede yer almaktadır. Ancak bu bölge can emniyetinden dolayı riskli bulunduğu için Doğu'daki kamu personelleri az bir zaman içerisinde başka bölgelere göç etmek için başvuruda bulunmaktadır. Böylelikle Doğu Anadolu Bölgesi ile diğer bölgeler arasında bir hareketlilik yaşanmaktadır (Özbay, 2001: 19). Türkiye'de meydana gelen iç göçlerin sebeplerinden bir tanesi ise terör sorunlarıdır (Aile Araştırma Kurumu, 1998; Sevim, 2001; Aksoy, 2004; Hunee, 2006; Şen, 2014). Ayrıca Türkiye'de iç göç hareketliliğinin çevre açısından sebepleri ve neticeleriyle ilişkili açık bir örnek verilecek olursa 17 Ağustos 1999 Marmara depreminden sonra birçok bireyin İstanbul ve Kocaeli'nden ayrılması verilebilir (Köse, Bülbül, 2010: 79). Türkiye'de kişisel/ailevi sebeplerden göç olgusunu gerçekleştirme durumu evlilik, eğitim, iş değişikliği/tayin, emeklilik, ebeveynin göç etmesi şeklinde olabilir. Ayrıca Türkiye'de kan davası, töre olayları vb. sebeplerle gerçekleştirilen göçler de göç olgusunun başka bir kapsamını oluşturmaktadır (Tümertekin, 1998; Hunee, 2006).

3. TÜRKİYE'DE YAŞANAN DEPREMLER

Yerkabuğunda kırılmaların oluşması sonucunda aniden ortaya çıkan titreşimlerin dalgalar halinde yayılmasıyla geçtikleri ortamları sarsması olayı deprem olarak tanımlanmaktadır (İşçi, 2008: 959). Çoğunlukla, depremler elastikiyeti fazla olan kırıklıklara bağlı olarak gelişirler bu elastiki kırıklıklara ise fay denilmektedir. Fay hattının iki ucunda enerji birikir, biriken bu enerji kütlelerin direncini aştığında, fay hattındaki kırık boyunca kaymalar oluşmakta

ve bunun sonucunda deprem meydana gelmektedir (Işık, 1992: 102). Türkiye'nin gerçekleri arasında deprem, yer almaktadır. Ancak ülkenin her alanı aynı oranda deprem riski taşımamaktadır. Türkiye toprakları içerisinde üç ana fay hattı mevcut olarak bulunmaktadır; bunlar, Kuzey Anadolu, Doğu Anadolu ve Batı Anadolu fay hatlarıdır (Atalay, 1997: 23; Doğanay H. ve Doğanay S., 2014: 39-40). Belirtilen fay hatlarının geçtiği kuşak ve yakın çevresi, I. dereceden deprem riski altında olmasına rağmen, kuşaklardan uzaklaştıkça deprem riski de dereceli bir şekilde azalmaktadır (Orhan, 2019: 340). Bulduğumuz dönemden, yaklaşık olarak 5 milyon yıl önce Kuzey Anadolu Fayı ile Doğu Anadolu Fayı Bingöl (Karlıova)'de birleşmiştir (Atabay, 2000: 27). Bu fay hattı, batıda Biga Yarım adasından başlayıp, Yenice, Gönen, Manyas, Bursa, Yenişehir, Mudurnu, Abant, Bolu, Gerede, Çerkeş kuzeyi, Tosya, Kargı Ladik, Niksar, Reşadiye, Suşehri, Erzincan, Karlıova, Varto, Van Gölü kuzeyinden İran'a ulaşmaktadır. Belirtilen yerlerden geçmekte olan bu yatay atımlı fay kırıklıkları, bir hat halinde olmamaktadır. Bu faylar, bir fay kuşağı olduğu gibi aynı zamanda da bir deprem hattıdır.

Ülkede geçmişten bugüne, bu fay kuşağı üzerinde; 1939 Erzincan, 1942 Tokat (Erbaa), 1943 Kastamonu, 1944 Bolu, 1951 Çankırı (Kurşunlu), 1953 Balıkesir (Yenice-Gönen), 1957 Bolu (Abant), 1964 Balıkesir (Manyas), 1966 Muş (Varto), 1967 Adapazarı ve 1976 Van (Çaldıran), 1999 Gölcük, 1999 Düzce, 2011 Van ve 2020 Elazığ depremleri gibi çok sayıda can kaybı ve yıkıma sebep olan depremler yaşanmıştır.

Tablo 1'de görüldüğü üzere, deprem bölgesi olan Türkiye'de günümüze kadar çok sayıda deprem gerçekleşmiştir. Bu depremlerin şiddet ve yıkıcılık oranlarına göre herkes tarafından en çok bilinen depremler tablo haline getirilmiştir. Depremler, can kaybının yanı sıra ekonomik kayıplara yol açmakta ve depremedeler için sıkıntı oluşturmaktadır. Depremlerin en belirgin ve en çabuk sonucu yapısal çevrenin fiziksel yıkımıdır. Tek bir tehlikeli olay, mahsulleri, binaları, yolları, limanları ve barajları yıkabilir. Ayrıca alt yapı,yiyecek dağıtım, su, iletişim sistemini tamamen kesebilir. Tüm bu hasarların sonucunda ise, toplum hayatı aksar, kişiler evsiz kalır, işyerleri ve servisler kesintiye uğrar, iletişim kopar ve yönetim işlemez hale gelebilir (Acerer, 1999: 17-19). Depremlerin ortaya çıkardığı sonuçları birçok açıdan ele almak mümkündür. Bilindiği üzere yaşanan felaketler sadece meydana

geldikleri yerin ekonomisini etkilemekle kalmamakta, ülke ekonomisini de son derece olumsuz etkilemektedir. Aynı zamanda bu problemler sadece felaketin ekonomik etkisi ile de sınırlı değildir, hatta ekonomi en son faktör bile olabilecek durumdadır. Özellikle felaketin meydana geldiği yöre halkının ve felaket bölgesinde tanıdıkları, akrabaları olanların da psikolojileri son derece olumsuz etkilenmektedir. Sonuçta bu durum, ülkenin genel psikolojisini ve son olarak da sosyo-kültürel hayatı tamamen olumsuz etkileyebilmektedir (Çevik, 1998).

Tablo:1 Türkiye’de Yaşanılan Büyük Depremler

Tarih	Yer	Büyükölük	Ölü Sayısı	Hasarlı Bina Sayısı
26.12.1939	Erzincan	7.9	32.962	116.720
20.12.1942	Tokat (Erbaa)	7.0	3.000	32.000
26.11.1943	Kastamonu (Tosya)	7.2	2.824	25.000
01.02.1944	Bolu (Gerede)	7.2	3.959	20.865
13.08.1951	Çankırı (Kurşunlu)	6.9	52	3.354
18.03.1953	Balıkesir (Gönen)	7.4	265	9.670
26.05.1957	Bolu (Abant)	7.1	52	4.201
06.10.1964	Balıkesir (Manyas)	7.0	73	5.398
19.08.1966	Muş (Varto)	8.0	2.964	20.007
22.07.1967	Adapazarı	7.2	89	5.569
28.03.1970	Kütahya (Gediz)	7.2	1.086	9.452
24.11.1976	Van (Çaldıran)	7.2	3.840	9.552
17.08.1999	Kocaeli (Gölcük)	7.4	17.479	43.953
12.11.1999	Düzce (Kaynaşlı)	7.2	895	850
23.10.2011	Van	7.2	644	62.000
24.01.2020	Elazığ (Sivrice)	6.8	41	24.909
30.10.2020	İzmir	6.6	119	215.000

Türkiye’de depremler başta olmak üzere doğal afetlerin sık yaşanmasından dolayı, doğal afetler kentleşme ve kent planlaması gibi projelerin gerçekleşmesi sürecinde dikkate alınması gereken esas unsurlardan biri haline getirilmektedir (Genç, 2015: 349). Tarih hazinesi olarak bilenen Türkiye’de, yaşanılabilecek doğal afetler, yerine konulması mümkün olmayan, tarihi yapı ve yerleşmelerin de yok olmasına neden olabilmektedir. Günümüzde büyük kentlerin ve diğer yerleşmelerinin doğal afetler açısından, 1999 yılı öncesine oranla daha güvenli olduğunu söylemek mümkün olmamaktadır. Aksine denetimsiz yapılaşmalar nüfus artışları, plansız

şehirleşme, kent merkezlerine doğru yoğunlaşan göçler ve sanayileşme çalışmaları yoğun olarak devam etmektedir ve bundandır ki her geçen gün, başta depremler olmak üzere, gelecekte olabilecek doğal olaylar karşısında çok daha büyük zarar ve kayıplarla karşılaşmak sürpriz olmayacaktır (Ergünay, 1997: 5-14).

27 Aralık 1939 Erzincan Depremi: Erzincan depremi, 26-27 Aralık 1939 gecesi saat 02:00 sularında meydana gelmiştir. Depremin şiddeti çeşitli kaynaklarda sekiz olarak belirtilmekte ancak en çok kabul edilen şiddet değeri 7.9 olarak belirlenmektedir (AFAD, 2018). Rihter ölçeği ile ulaşılan sonuçta 7.9 şiddetinde olduğu anlaşılan deprem, şehri neredeyse yok edebilecek bir büyüklüktedir (Gül, 2011: 137). Türkiye’de, 1939’a kadar yaşanan en büyük deprem olarak nitelendirilen Erzincan depreminde toplamda 32.962 kişi hayatını kaybetmiş aynı zamanda il genelinde 4.125 kişi ağır yaralı olarak depremden kurtarılmıştır (Anonim, 1968, 114). 116.720 yıkılan ve hasar gören binalar üzerine, o dönemdeki Cumhuriyet Hükümeti, bazı yasal düzenlemeler yaparak, ilk kez 17 Ocak 1940 tarihinde 3773 Sayılı “Erzincan’da ve Erzincan Depreminden Müteessir Olan Mıntikalarda Zarar Görenlere Yapılacak Yardımlar Hakkında” kanun çıkarmıştır (TBMM, 1999: 8). Bu kanunun amacı, depremden zarar gören ailelere yardım edilmesi, anne-babasını kaybeden çocukların maaşa bağlanması, görevleri sırasında depreme maruz kalan memurların maaşlarının iyileştirilmesidir (TBMM Zabıt Ceridesi: 58). Deprem sonrasında yoğun bir çalışma başlatılmış ve toplanan gelirler komitenin hesabına yatırılmıştır (Ulus, 1939).

17 Ağustos 1999 Gölcük Depremi: Gölcük depremi, 17 Ağustos 1999 tarihi saat 03.02’de Richter ölçeği ölçümüne göre 7,4 büyüklüğünde gerçekleşmiştir. Depremin süresi ise yaklaşık 45 saniye olarak kaydedilmiştir. Depremin etkisi ile Düzce’den İstanbul’a kadar 10.000 km²’den fazla alan sallanmıştır (Demirelli, 2011: 86). Depremin gerçekleştiği alanda Türkiye’nin önemli sanayi merkezlerinin bulunması, şehirleşme ve nüfus yoğunluğunun fazla olması bu bölgede daha fazla can ve mal kaybının olmasına neden olmuştur. DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) verileri sonucunda söz konusu depremin doğrudan olarak maliyetlere yansımaları 6.2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. TÜİK verilerine göre ise; 1998 yılındaki milli gelir 206.559 milyar dolar iken depremden sonra 1999 yılında 185.266 milyar dolara gerilemiştir (Pınar, 2009: 21). DPT tarafından 7 Eylül 1999 tarihinde

yayınlanan “Depremin Ekonomik ve Sosyal Etkileri Muhtemel Finansman İhtiyacı Kısa-Orta ve Uzun Vadede Alınabilecek Tedbirler” isimli rapordan yararlanılarak altyapı, enerji, ulaştırma, haberleşme, sanayi, turizm, tarım, eğitim ve sağlık sektörlerinde büyük sorunlar yaşanmıştır. Ekolojik denge bozulmuş ve bölge turizm cazibesini önemli ölçüde kaybetmiştir.

23 Ekim 2011 Van Depremi: Van depremi, 23 Ekim 2011 günü saat 13.14’te 7,2 şiddetinde meydana gelmiştir. Deprem sadece Van’ı etkilemekle kalmamış Doğu Anadolu’da Diyarbakır, Batman, Şırnak, Muş, Erzurum, Bingöl, Siirt, Ağrı ve Iğdır illerini de etkileyerek geniş bir alanda hissedilmiştir. Resmi kaynaklara göre toplamda 644 kişi hayatını kaybetmiş, 4.152 kişi yaralanmış ve 2.307 tane çöken bina tespit edilmiştir (Özcan, 2013: 1). Van şehri, birçok yönde depremden olumsuz olarak etkilenmiştir; bu etkilerin başında can kaybı gelmektedir, binalarda ise meydana gelen yıkım ve ağır hasarlar, altyapı ve üstyapı gibi sorunları meydana getirmiş ve daha pek çok değişken açısından şehir olumsuz etkilenmiştir. Depremin hemen ardından oluşan sorunları olabildiğince hızlı bir şekilde çözebilmek için ilk olarak enkazlarda arama kurtarma çalışmaları yürütülmüştür. Daha sonra depremde evi oturulamayacak duruma gelenler kişiler için ise ilk etapta çadır kentler ve konteyner kentler kurulmuştur. AFAD’ın yaptığı çalışmalar sonucunda ulaşılan raporlarına göre deprem dönemi içerisinde bölgeye 3.030 adet çadır kurulmuştur ve bu çadırlara toplamda 19.130 kişi yerleştirilmiştir (Alaeddinoğlu ve diğ., 2016: 145). Depremin sebep olduğu etkilerin başında gelen insan ölümlerinin yanı sıra hanelerin, işyerlerinin ve kamu binalarının yıkılması, eğitim ve öğretime ara verilmesi, göçün ortaya çıkması, işsizlik oranlarının artış göstermesi, ekonomik krizin ortaya çıkması ve toplumda sosyo-psikolojik sorunlar olarak kategorize edilmektedir (Şengül ve Diğ., 2012: 128).

24 Ocak 2020 Elazığ Depremi: 24.01.2020 günü, saat 20:55'te merkez üssü Sivrice (Elazığ) olarak belirlenen, 6.8 büyüklüğünde bir deprem yaşanmıştır. Yerin yaklaşık olarak 8.06 km aşağısında meydana gelen bu deprem ana şoktan 27.01.2020 12:25 tarihine kadar geçen zaman içerisinde büyüklükleri 0.8 ile 5.1 arasında değişen 995 artçı deprem kaydedilmiştir (AFAD, 2020: 1).

30 Kasım 2020 İzmir Depremi: 30.10.2020 günü, saat 14:51'de merkez üssü Sisam Adası (İzmir Seferihisar Açıkları) olan 6.6 büyüklüğünde

bir deprem meydana gelmiştir. Yerin 14.9 km aşağısında meydana gelmiştir. Ana şoktan, 31.12.2020 01:50'ye kadar geçen zamanda büyüklükleri 0.7 ile 5.1 arasında değişen 5799 adet artçı deprem kaydedilmiştir (AFAD, 2020).

4. DEPREM VE GÖÇ İLİŞKİSİ

TÜİK resmi web sitesinden ulaşılan veriler doğrultusunda incelediğinde deprem yaşanan illerin, deprem öncesi ve deprem sonrası il nüfusları Tablo 2’de verilmiştir. 1939 Erzincan depremi döneminde nüfus sayımları beş yılda bir gerçekleştiği için sağlıklı bir yorumda bulunulamamakla birlikte toplam nüfus artma göstermiş ancak nüfus artış hızınının yavaşladığı düşünülmektedir. 1999 Gölcük depremi sonucunda toplam nüfus artmasına rağmen bölgenin aldığı göç oranı düşmüş, verdiği göç oranı ise bir önceki yıla oranla iki katından fazla olduğu görülmektedir. Net göç hızının ise, 108.2’den 0.2’ye gerilemiş olduğu ve bu yüksek oranlı yavaşlamanın sonucunda il genelinde nüfusun gerilediği söylenilebilmektedir. 2011 Van depreminden sonra nüfus ve bölgenin aldığı göç bir önceki sene ile aynı oranda seyir etmekte ancak yaşanan deprem kaynaklı verilen göç oranı ciddi oranda artmaktadır. Bunlara bağlı olarak net göç hızı -7.8’den -46.7’ye çok ciddi bir oranda gerilemiştir. 2020 depremi sonrası Elazığ ili için ise, ulaşılabilen nüfus oranı 2019 yılına ait toplam nüfusun 591.098 kişi olduğu bildirilmektedir. Deprem sonrası süreçte ise nüfus 588.088 kişi olarak azalış gösterirken net göç hızı ve göç oranı da azalmıştır. Son olarak İzmir depremine bakıldığında nüfus oranında ve net göç hızında bir artış gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo:2 Türkiye’deki Depremlerin Ardından Yaşanan Nüfus Değişimleri 1980-2019

	Dönem	Yıl	Toplam Nüfus	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç Hızı
Erzincan	Deprem Öncesi	1935	152.933	---	---	---
	Deprem Sonrası	1940	158.498	---	---	---
Gölcük	Deprem Öncesi	1985-1990	811.051	137.408	54.146	108.2
	Deprem Sonrası	1995-2000	1.079.603	119.301	119.090	0.2
Van	Deprem Öncesi	2009-2010	1.035.418	23.231	31.312	-7.8
	Deprem Sonrası	2010-2011	1.022.532	23.415	72.273	-46.7
Elazığ	Deprem Öncesi	2018-2019	591.098	20.343	29.248	-15.0
	Deprem Sonrası	2020-2021	588.088	20.800	22.429	-2.83
İzmir	Deprem Öncesi	2018-2019	4.367.251	128.370	106.895	4.9
	Deprem Sonrası	2020-2021	4.425.789	131.394	109.470	5.0

5. ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışmada deprem doğal afeti sonrasında ortaya çıkan göç ilişkisi ortaya konmak istenmiştir. Bu bağlamda Nisan 2020-Mayıs 2020 tarihleri arasında pandemi nedeniyle 200 kişi ile online anket çalışması gerçekleştirilmiş ve elde edilen bulgular değerlendirilerek deprem sonrası ortaya çıkan sosyoekonomik değişimlerin yanı sıra depremin ortaya çıkardığı nüfus hareketi irdelenmek istenmiştir. Sorular hazırlanırken deprem öncesi ve deprem sonrası iki durum farklılığının ortaya konması için bu ayırım dikkate alınmıştır.

5.1. Ankete Katılanlara Yönelik Demografik Bulgular

Ankette ilk olarak demografik özelliklere yönelik sorular yöneltilmiş, ardından gelir yapısı, istihdam yapısı, sosyal güvenlik durumu sorularına yer verilmiş son bölümde ise deprem sonrası ortaya çıkan nüfus hareketliliği ve bu hareketliliğinin yönünün belirlenmesine yönelik sorular sorulmuştur.

Ankete katılan kişilerin yaklaşık %34'ü erkek, %66'sı kadınlardan oluşmaktadır. Ankete katılanların yaklaşık %51'i 18-28 yaş aralığında, yaklaşık %19'u 29-35 yaş aralığında, %17'si 36-49 yaş aralığında, yaklaşık %9'u 50-64 yaş aralığında ve yaklaşık %5'i ise 65 ve üstünde olduklarını ifade etmişlerdir. Ankete katılanların yaklaşık %57'si bekar, yaklaşık %43'ü ise evli olduğunu ifade etmişlerdir. Ankete katılanların yaklaşık %6'sı bir kişi, yaklaşık %69'u 2-4 kişi, yaklaşık %25'i 5-8 kişi, yaklaşık %1'i de 9 kişi üzerinde hanede yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ankete katılan bireylerin doğum yerleri sorulmuş ve alınan cevaplara göre %51'i Elazığ merkez, yaklaşık %35'i Elazığ ilçe-köylerinde doğduğunu ifade etmiştir. Ankete katılanların yaklaşık %35'i yüksek lisans düzeyinde, %48'i lisans düzeyinde, yaklaşık %7'si MYO ve dengi düzeyinde, %3'ü ortaöğretim düzeyinde, %4'ü ilköğretim düzeyinde eğitime sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Bunlara ek olarak ankete katılanların %1.5'i sadece okuyazar olup herhangi bir okula gitmediğini, %3'ü ise okuyazar olmadığını beyan etmişlerdir.

5.2. Ankete Katılanlara Yönelik Ekonomik Bulgular

Ankete katılanlarından alınan cevaplara göre deprem öncesi ve sonrası gelir yapısı, istihdam yapısı, sosyal güvenlik durumu sorularına yönelik bulgular ve sonuçları aşağıda özetlenmiştir. İlk olarak deprem öncesi ve deprem sonrası bireylerin gelir durumları değerlendirilmiştir. Ankete

katılanlar %20'si 2000TL ve altı, %34'ü 2001TL-3000TL, %13'ü 3001TL-4000TL, %13'ü 4001TL-6000TL, %10'u 6001TL-8000TL, %6'sı 8001TL-10000TL arasında ve %3'ü ise 10001TL ve üzeri gelire sahip olduklarını beyan etmiştir. Kişilerin deprem sonrası gelir düzeylerine bakıldığında ise, %24'ü 2000TL ve altı, %23'ü 2001TL-3000TL, %15'i 3001TL-4000TL, %24'ü 4001TL-6000TL, %7'si 6001TL-8000TL, %4'i 8001TL-10000TL arasında ve %2'si ise 10001 TL ve üzeri gelire sahip olduklarını beyan etmiştir. Her iki durum içerisinde gelir aralığındaki değişime bakıldığında düşük gelir düzeyi grubunda yer alan kişilerin dağılımdaki payları artarken, üst gelir grubundaki bireylerin gelir paylarının azaldığı görülmektedir. Bu da depremin ekonomik anlamda da etkisinin oldukça belirgin olduğunun bir göstergesidir.

Ankete katılan bireylerin deprem öncesi ve deprem sonrası kişilerin istihdam durumlarına yönelik verdikleri yanıtlara göre deprem öncesi istihdam oranı %47, işsizlik oranı %53 iken, deprem sonrası bu oran sırasıyla %38 ve %63 olarak gerçekleşmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda görüldüğü üzere istihdam oranı %10 azalırken, işsizlik oranı %10 artış göstermiştir. Deprem sonrası ortaya çıkan olumsuz ekonomik seyrin istihdam yapısını da oldukça derinden etkilediği açık şekilde bu oranlar ile görülebilmektedir. Ankete katılan bireyler arasında çalıştıklarını beyan edenlere çalıştıkları sektörler sorulmuş, alınan yanıtlara göre yaklaşık %44'ü özel sektörde, %55'i ise kamu sektöründe çalıştığını ifade etmişlerdir. Sosyal güvenlik durumları sorulduğunda bireylerin %87'sinin sosyal güvencesi olduğunu, yaklaşık %13'ü ise bir sosyal güvencesinin olmadığı işlerde çalıştığını ifade etmişlerdir. Sosyal güvencesi bulunan kişilerin yaklaşık olarak %91'i SGK'lı olduğunu, %4'ü özel sağlık sigortası yaptırmış olduğunu ve %5'i ise yeşil karta sahip olduklarını beyan etmişlerdir. Beyanlarından yola çıkarak Elazığ ilinde kamu sektörünün özel sektöre nazaran ağırlık taşıdığı, istihdam edilmelerine rağmen %13 kadar bir bölümün sosyal güvenliğinin olmadığı günlük işlerde çalıştığını belirtmesi göstermektedir ki özel sektör olarak kendini ifade eden bireylerin sadece %31'i sosyal güvenlik şartlarına sahip işlerde istihdam edilmektedir.

5.3. Deprem Öncesi Ve Sonrası Konut Niteliği Ve Nüfus Hareketliliği

Ankete katılanların deprem öncesi ve sonrası konut niteliği ve nüfus hareketliliğine dair bulgular bu bölümde özetlenmiş ve sonuçlar irdelenerek depremin acı bilançosu daha net olarak ortaya konmak istenmiştir. Bu bölüm kapsamında yer alan sorulardan biri olarak 2020 Elazığ deprem öncesi ve sonrasında oturdukları semtler sorularak depremden en fazla zarar gören semtlerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Alınan cevaplar Tablo 3’de verilmiştir.

Deprem sonrasında en fazla yıkımı yaşayan ve kaybı yaşayan semtler arasında Abdullah Paşa, Sürsürü ve Mustafa paşa mahallelerinin yer aldığı görülmektedir. Elde edilen bulgulardan yola çıkarak; Abdullah Paşa mahallesinde deprem öncesi ikamet edenlerin oranı %13 iken deprem sonrası bu oran yaklaşık %50 azalışka %8’e gerilemiştir. Sürsürü Mahallesinde deprem öncesindeki ikamet oranı %18 iken deprem sonrası bu oranın %15’e düştüğü görülmüştür. Yani bu mahallede ikamet eden kitle %16.6 oranında azalış göstermiştir. Mustafa Paşa mahallesinde ise deprem öncesi ikamet oranı %9 iken deprem sonrasında bu oran %4’e düşmüştür. Yaşanılan zorunlu yer değişiminden ötürü yoğunluğu artan semtler arasında %9 Ataşehir mahallesinde, %7 Cumhuriyet mahallesinde, %6 Bahçelievler mahallesinde ve %5 ile Doğukent mahallesinde nüfus yoğunluğunun arttığı görülmektedir.

Tablo:3 Deprem Öncesi ve Sonrası Oturdukları Mahalleler

Semt isimleri	Deprem Öncesi Oturdukları Mah.		Deprem Sonrası Oturdukları Mah.		Semt isimleri	Deprem Öncesi Oturdukları Mah.		Deprem Sonrası Oturdukları Mah.	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Abdullahpaşa M.	26	13	15	8	Olgunlar m.	8	4	7	4
Hilalkent m.	0	0	6	3	Rüstempaşa m.	4	2	4	2
Aksaray m.	2	1	2	1	İzzetpaşa m.	3	3	4	2
Ataşehir m.	6	3	17	9	Nailbey m.	7	4	6	3
Çaydaçıra m.	25	13	23	12	Kültür m.	4	2	3	2
Doğukent m.	5	3	10	5	Şehit ilhanlar m.	3	3	0	0
Sürsürü m.	36	18	30	15	Cumhuriyet m.	9	5	14	7
Sarayatik m.	3	2	0	0	Yeni mahalle	10	5	7	4
Sanayi m.	3	2	2	1	Mustafapaşa m.	17	9	4	2

Bahçelievler m.	6	3	12	6	Ulukent m.	3	3	4	2
İcadiye m.	0	0	3	1.5	Rızaie m.	4	2	4	2
Kırklar m.	0	0	3	1.5	Başka bir il	2	1	6	3
Üniversite m.	6	3	5	2.5	Başka bir ilçe ya da köy	8	4	9	5

Deprem öncesi ve sonrası oturulan konut tipleri irdelendiğinde dairelerde ikamet eden hane sayısı %97'den %92'ye gerilerken, deprem sonrasında bahçeli evleri tercih edenlerin sayısı %50 oranında artmış ve deprem olumsuzluklarından biri olarak karşımıza çıkan konteynerlerde yaşamak zorunda kalanların sayısı da %50 oranında artış göstermiştir. Bir başka soruda deprem öncesi ve sonrası yaşanan evlerin kaç odadan oluştuğu sorulmuş yanıtlara göre deprem öncesi ve sonrası 1+1 dairelerde yaşayan kişi sayısı %2 oranında ve 2+1 dairelerde ise %3 oranında artış yaşanmıştır. Bu artışın daha uygun kira bedellerinden ve konut bulamamak gibi nedenlerden kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. 3+1 dairelerde ikamet eden hane sayıları %15 oranında azalış gösterirken, 4+1 dairelerde yaşayan hane sayıları ise bunun tam tersi bir durumunu göstererek %8 oranında artış yaşamıştır. Elde edilen bulgulardan yola çıkarak 3+1 binaların daha eski binalar olması nedeniyle daha fazla hasar gördüğü bu bağlamda azalış yaşandığı, bu mağduriyeti gidermek üzere bireylerin diğer konutları tercih ettiği görülmektedir.

Deprem öncesi ve sonrası ödenen kira bedellerine yönelik soruların sorularına alınan yanıtlar ise oldukça acı verici bir hal almaktadır. Deprem öncesi ev sahibi olan 48 hanehalkı yani yaklaşık %24'ü deprem sonrası kiracı olduklarını beyan etmişlerdir. Deprem öncesi kira ortalaması 657 TL iken, deprem sonrası kira ortalaması 964TL'ye kadar yükselmiştir. Deprem öncesi yine kirada olanların kiralarda değişme olmazken, önceden ev sahibi iken deprem sonrası kiraya çıkan bireylerin kiraya çıkmaları sonucu kira ortalamasını 975TL'ye yükselmiştir. Deprem sonrası oturulan konuttaki hasar durumu sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar doğrultusunda %51 hasarsız, %37 az hasarlı, %13 orta hasarlı ve %7 oranında ise ağır hasarlı evlerde oturan hanelerin olduğu sonucuna varılmıştır. Depremin olumsuz etkileri devam etmekte ve yansımaları hala bulunmaktadır. Hasarsız ev kira bedelleri fazlalık gösterdiğinden ekonomik yetersizlikten hasar dereceleri değişen evlerde hala depremedelerin yaşadığı görülmektedir. Deprem sonrası hanehalkının gelir düzeylerindeki değişmeyi nasıl yorumlarsınız şeklindeki soruya %57'si

ekonomik durumlarında bir değişme olmadığını ifade ederken %37'si oldukça olumsuz etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Deprem sonrası konut değişimi yapılmasına yönelik sorulara da yer verilmiştir. Deprem sonrasında aynı evde oturmaya devam edenlerin oranı %66 olarak belirlenirken, katılımcıların %26'sı ise aynı il içerisinde mahalle değiştirmiş olduklarını belirtmişlerdir. Deprem etkisinin az olarak yaşandığı konutlarda haneler yaşamlarına devam ederken %26'lık kesim zarar gören konutlarından çıkarak kendileri için yeni bir yerleşim yeri bulmuşlardır. Deprem sonrası Elazığ'da yaşamaya devam etme nedenleri sorulmuştur. Elde edilen sonuçlardan görüldüğü üzere deprem sonrası yaşanan ciddi ekonomik kayıplar yaşansa dahi insanlar şehirlerini terk etmek istemediklerini beyan etmişlerdir. Bu sorunun ardından bir imkan verilmesi durumunda Elazığ'dan ayrılma düşünceleri sorulmuş ve yaklaşık %31'i Elazığ'dan ayrılmayı düşünebileceklerini ifade ederken %69'u Elazığ'da yaşamaya devam etmeyi tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Alınan cevaplar arasında bir tezatlığın var olduğu görülmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden birisi insanların bir yerden göç ederken birçok unsuru dikkate almalarıdır. Bireylerde ekonomik unsurların yanı sıra belirsizliğe doğru göç etmenin ortaya çıkardığı bir vazgeçme duygusunun öne çıktığı görülmektedir. Ankete katılan bireylere Elazığ iline bağlı herhangi bir köyde evlerinin var olup olmadığı sorulmuş. Alınan cevapların yaklaşık %36'sı var olduğu yönünde iken köylerde bulunan hanelerin %57'sinin hasarsız, %22'sinin orta hasarlı ve %21'inin az hasarlı olduğunu beyan etmişlerdir. Deprem ve ardından gelen pandemi sürecinin etkisi ile yeniden köye yerleşme düşünceleri sorulmuş ve alınan yanıtlara göre pandemi süreci ile birlikte köylere yerleşme istediğinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Yanıtlara göre katılımcıların yaklaşık %53'ü köy hayatına yeniden dönmek istediğini ifade etmiştir. Önümüzdeki 5 yıl içerisinde Elazığ'a bağlı ilçe ya da köylerde bir konut ya da bahçe alma düşünceleri sorulmuş ve alınan cevaplarda ankete katılan bireylerin %50'si bu soruya olumlu dönüş yaparak il ya da ilçeye bağlı yerlerde konut ya da bir arazi alma düşüncesi içerisine girdiklerini belirtmişlerdir. Deprem ve pandemi sürecinin ardından kırsalda bahçe ve arazileri var olan bireyleri şanslı bulduklarını da birçoğu ifade etmiştir.

SONUÇ

Deprem kuşağında yer alması nedeniyle belirli aralıklarla büyük depremlere şahit olan Türkiye'nin her zaman uygulamaya hazır deprem

politikalarının bulunması büyük önem arz etmektedir. Unutulmamalıdır ki deprem politikaları sadece deprem anında değil deprem öncesinde, deprem sonrasında zincirleme olarak ele alınması gereken bir olgudur. Bu bağlamda konunun detaylı bir şekilde ele alınması büyük önem taşımaktadır. Deprem süreci konut sektöründen, eğitim sektörüne, sağlık sektöründen ulaşım sektörüne kadar birçok sektörü etkileyen bir süreç olup doğal afetler konusunda devlet politikalarının geliştirilmesi ve güncellenmesi büyük önem arz etmektedir. Deprem sürecine hazırlığın ilk noktasına eğitimden başlanması gerekmektedir. Doğal afetlere karşı küçük yaşlardan başlayarak verilen eğitimlerle deprem anında en az hasarla kişinin kendini korumasına yönelik eğitimler sıklıkla verilmeli, ilk yardım eğitimleri zorunlu hale getirilmelidir. Türkiye’de deprem konusunda oluşturulmaya çalışılan farkındalık algısı çalışmaları oldukça yetersiz olup tek bir kurum üzerinden gerçekleştirilmektedir. Oysaki her bir kurum içerisinde uzmanların sürekli eğitimler ile konu üzerine farkındalık oluşturulması ve eğitimlerin süreklilik arz etmesi gerekmektedir. Deprem konusunda en büyük hassasiyetin olduğu noktalardan birisi konut sektörüdür. 1999 Deprem sonrası Yapı Güçlendirme Yönetmeliği hazırlanmasına rağmen ancak yedi yıl sonra Mart 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin uygulanması noktasındaki zafiyetlerin giderilmesi için deprem öncesi bütün illerde yapılması büyük önem arz etmekte ve yaptırımının da yasalarla desteklenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde yasalar ile desteklenmeyen uygulamalar depremlerden sonra sadece popüler basın tarafından belirli bir zaman güncelliğini koruyan bir konunun ötesine gitmeyerek fazla can ve mal kaybı yaşanmaya devam edilecektir. Deprem en olumsuz etkilerinden biri de ekonomi cephesinde yaşanmaktadır. Deprem sonrası işyerlerinde oluşan maddi manevi kayıpların yanı sıra işgücü rakamlarının seyri de olumsuz yönde değişim göstermektedir. Çalışmadan elde edilen sonuca göre Ocak 2020 depreminde Elazığ’da işsizlik oranının üç ay içerisinde %10 artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Elazığ nüfusunun çok fazla olmadığı düşünüldüğünde büyük şehirlerde bu kayıp çok daha fazla olacaktır. Bu bağlamda depremin ekonomiye etkisinin en aza indirilmesi konusunda deprem ekonomi politikalarının geliştirilmesi ve sadece deprem sonrasında değil deprem riskinin her daim var olduğu düşüncesinden yola çıkılarak kapsamlı paketlerin hazırda bekletilmesi ve sürecin yaşanması ile hemen uygulamaya koyulması gerekmektedir.

Ocak 2020 Elazığ depreminin ardından yaşanan Ekim 2020 İzmir

depremi ve yıllardır beklenen İstanbul depreminin yanısıra yaşanan pandemi sürecinin nüfus hareketliliğinde uzun vadede ciddi değişimlerin yaşanmasına sebep olacağı düşünülmektedir. Büyük şehirlere göç eden yüksek gelir grubunun artık nüfus yoğunluğunun az olduğu yüksek katlı binaların olmadığı, doğanın yok edilmediği bir yaşama doğru hayatını şekillendireceği yapılan tahminler arasında yer almaktadır. Buradan anlaşılan şu olmamalıdır. Teknolojinin olmadığı modern şartların terk edildiği bir köy yaşamı değil, aksine teknoloji odaklı yaşam alanlarının geliştirildiği tekno köyler kurularak geriye doğru göçün olması beklenmektedir. Bu yaşam alanlarında insanların uzaktan eğitim sağlık ve hizmeti alabildiği, ulaşım probleminin olmadığı, gıda zincirinin sağlıklı bir şekilde kurulduğu, çevreye zarar vermeyen yeşil teknolojilerin esas alındığı yeşil evler, yeşil işletmeler ve yeşil uygulamaların olduğu tekno köylerin geliştirilmesi gerekmektedir. Deprem olgusunun anlık olarak değerlendirilmesinin bir kenara bırakılması ve ekonomilerin sürece her daim hazırlıklı olması büyük önem arz etmektedir. Bunun için kapsamlı ve bütün kurumların içerisinde olduğu il deprem faaliyet raporlarının bütün sektörler için ayrı ayrı kapsamlı bir şekilde hazır olması gerekmektedir. Aksi takdirde bu acılara her geçen gün yenileri eklenmeye devam edecektir.

KAYNAKÇA

ABADAN UNAT, N. (2007). “Türk Dış Göçünün Aşamaları: 1950’li Yıllardan 2000’li Yıllara, Kökler ve Yollar, Türkiye’de Göç Süreçleri”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, der.: Ayhan Kaya, Bahar Şahin, 1–18.

ACERER, M, S. (1999). “Afet Konutları Sorunu ve Deprem Örneğinde İncelenmesi”, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 296Y127.

AFAD. (2018). <https://deprem.afad.gov.tr/tarihteBuAy?id=65>, Erişim tarihi: 12.08.2018.

AFAD. (2020). “24 Ocak 2020 Sivrice (Elazığ) Mw 6.8 Depreminin İlişkin Ön Değerlendirme Raporu”, İçişleri Bakanlığı, Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Deprem Dairesi Başkanlığı, Ocak 2020.

AKAN, Y., ARSLAN, İ. (2008). “Göç Ekonomisi (Türkiye Üzerine Bir Uygulama)”, Bursa, Ekin Kitabevi.

AKKAYAN, T. (1979). “Göç ve Değişme”, İstanbul Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 2573, İstanbul.

AKSOY, Z. (2012), “Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 20, 292- 303.

ALAEDDİNOĞLU, F., SARGIN, S. VE OKUDUM, R. (2016). “2011 Van Depremi ve Kentsel Nüfusta Mekânsal Farklılaşmalar”, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Aralık 2016, Sayı: 39, 133-149.

AİLE ARAŞTIRMA KURUMU, (1998). “Doğu ve Güneydoğu Anadolu’dan Terör Nedeniyle Göç Eden Ailelerin Sorunları”, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, No: 115: Ankara.

ATABAY, E. (2000). “Deprem”, Maden Tetkik Ve Arama Genel Müdürlüğü Yayınlarından, Eğitim Serisi No. 34, Ankara.

ATALAY, İ. (1997). “Türkiye Coğrafyası”, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.

BÜLBÜL, S., KÖSE, A. (2010). “Türkiye’de Bölgelerarası İç Göç Hareketlerinin Çok Boyutlu Ölçekleme Yöntemi İle İncelenmesi”, Marmara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi ,Y, 39-1.

ÇEVİK, D., Ş. (1998). “Dinar ve Deprem”, Deprem Araştırma Bülteni,78.

DEMİRELLİ, K. (2001). “İstanbul’da Meydana Gelen Büyük Depremler ve İstanbul’un Geoteknik Açısından İncelenmesi”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İnşaat Mühendisliği Fakültesi.

DİNLER, Z. (2008). “Tarım Ekonomisi”, Ekin Kitabevi Yayınları, Bursa.

DOĞANAY, H., DOĞANAY, S. (2014). Coğrafyaya Giriş (11. Baskı), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

ELA ÖZCAN, E. D. (2016). “Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme”. Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çalışma Ekonomisi Anabilim Dalı. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

ERALDEMİR, Z. (2013). “Türkiye’de Göç Sorunu Göçlerin Sosyo-

Ekonomik Yansımaları İskenderun- Dörtyol Örneği”, Yüksek lisan Tezi.

ERCİLASUN, M., GENCER, E. A. H., VE ERSİN, O. O. (2011). Türkiye’deki iç göçleri belirleyen faktörlerin modellenmesi. International Conference On Eurasian Economies, 12-14 Ekim, Bişkek, Kırgızistan, 319-324.

ERGÜNAY, O. (1997). “National Strategies of Turkey for Reducing the Impacts of Natural Disaster”, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara.

ERKAN, R. (2002), “GAP Bölgesinde Nüfus Hareketleri ve Göç”, GAP Yöresinde Nüfus, Çevre ve Kalkınma Konferansı, Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Ankara.

FAİST, T. (2003). “Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar”, Çev: Azat Zana Gündoğan ve Can Nacar, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2003, s. 58-63.

GENÇ, F.,N. (2015). “Türkiye’de Kentleşme Ve Doğal Afet Riskleri İle İlişkisi”, TMMOB Afet Sempozyumu.

GÖKHAN, A., FİLİZTEKİN, A. (2008). “The determinants of internal migration in Turkey”. paper presented at International Conference on Policy Modelling (EcoMod2008), Berlin, Germany, 2-4 July 2008.

GÜL, O., K. (2011). “27 Aralık 1939 Erzincan Depremi’nin Sivas Ve İlçelerine Etkileri”, Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks, Vol. 3, No. 2.

GÜNAY, E., ATILGAN, D., SERİN, E. (2017). “Dünya’da Ve Türkiye’de Göç Yönetimi”, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Y, 7-2.

GÜNEŞ, F. (2012). “Göç, Yoksulluk Ve Sosyal Politika”. İktisadi Araştırma Vakfı, 181-262.

GÜR, T. H., EMEL, U. (2004). “Türkiye’de Kentlere Göçün Nedenleri”, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22(1): 23-38.

GÜRBÜZ, M., KARABULUT, M. (2008). “Kırsal Göçler İle Sosyo-Ekonomik Özellikler Arasındaki İlişkilerin Analizi”. Türk Coğrafya Dergisi, (50): 37-60.

HÜNEE., YAYINI, (2006). “Türkiye, Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması”, Ankara.

IOM (Uluslararası Göç Örgütü). (2004). “Glossary on Migration”. Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü.

İŞİK, B, C. (1992). “Depremler ve Türkiye”, Yıldız Teknik Üniversitesi-İstanbul.

İŞIKPINAR, Ü. (2000). “Türkiye’de İç Göçler ve Toplumsal Dayanışma: Bir Saha Çalışması Örneği Olarak Sivas Dayanışma Derneği (SİDAD) Örneği”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İÇDUYGU, A., SİRKECİ, İ. (1999). “Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Göç Hareketleri”, 75 Yılda Köylerden Şehirlere, Editör Oya Baydar, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, s.249-268.

İÇDUYGU, A., SİRKECİ, İ. VE AYDINGÜN, İ. (1998). “Türkiye’de İç Göç ve İç Göçün İşçi Hareketlerine Etkisi”, Türkiye’de İç Göç, Editör Ahmet İçduygu, İstanbul: Tarih Vakfı Yayını, s.207-244.

İŞÇİ, P. D. C. (2008). “Deprem Nedir Ve Nasıl Korunuruz”, Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 3 (9) , . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jyasar/issue/19121/202898>.

JEFFREY, H, C., SİRKECİ, İ. (2011). “Cultures Of Migration: The Global Nature Of Contemporary Mobility”. Austin: University of Texas Press.

KAYA, M. (2003). “Beyin Göçü / Erozyonu”. Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, 3 (3). 1-6.

KAŞTAN, Y. (2016). “Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi İç Göç Hareketleri”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Y, 9-42.

KELEŞ, R. (1998). “Kentbilim Terimleri Sözlüğü”, 2.Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.

KELEŞ, R. (2010). “Kentleşme Politikası”, 11. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi.

KIRAY, M. B. (2007). “Kentleşme Yazıları”, Bağlam Yayıncılık.

KOÇAK, Y., TERZİ, E. (2012). “Türkiye’de Göç Olgusu, Göç

Edenlerin Kentlere Olan Etkileri Ve Çözüm Önerileri”. KAÜ-İİBF Dergisi, 3(3), 163-184.

KURT, H. (2006). “Göç Eğilimleri ve Olası Etkileri”. Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 1. 148-178.

MUTLUER, M. (2003). “Uluslararası Göçler Ve Türkiye: Kuramsal Ve Ampirik Bir Alan Araştırması”, Denizli/Tavas. İstanbul: Çantay Kitabevi.

NAZ, Y. (2015). “Türkiye’nin Uluslararası Göç Politikası ve Uluslararası Göçün Türkiye’deki Güncel Sorunları”, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

ORHAN, F. (2019). “Depremlerin Şehir ve Mesken Mimarisine Olan Etkilerine Coğrafi Bir Bakış: 1939 Erzincan Depremi Örneği”, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Mart, 23(1): 339-364.

ÖZBAY, F. (2001). “Türkiye’de Göç Hareketleri, Devlet Politikaları ve Demografik Yapı”, Ankara: Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü.

ÖZCAN, A. (2013). “Bir Van Gerçeği: Deprem ve Faciaya Götüren Yapı Sorunları”, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, 0303100086.

ÖZDEMİR, M. (2008). “Türkiye’de İç Göç Olgusu: Nedenleri ve Çorlu Örneği”. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.

ÖZER, İ. (2004). “Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme”, Bursa, Ekin Kitabevi.

ÖZTÜRK, M. (2007). “Türkiye’de İç Göçe Katılanların Kent Yaşamına Ve Kentsel Emek Piyasalarına Etkileri”, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Cilt: 0 (52) : 245 – 264.

PETERSON, B, E. (2002). “Authoritarianism and Political Impoverishment: Deficits in Knowledge and Civic Disinterest”, political psychology, <https://doi.org/10.1111/0162-895X.00272>Citations: 31.

PINAR, Ö. (2009). “17 Ağustos 1999 Marmara Depremi Ve Geçen 10 Yıl, Ar&Ge Bülten 2009 Ağustos – Sektörel”, İzmir Ticaret Odası.

PÜR, N. (1974). “Uluslararası İlgücü Hareketleri ve Türkiye”,

İstanbul: İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi.

SAYIN, Y., USANMAZ, A., ASLANGİRİ, F. (2016). “Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği”, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Y,31-2.

SEVİM, Y. (2001). “Terör Nedeniyle Elazığ’a Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Eğitim Durumu”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 11 (2): 259-268.

STEPHEN, C., MİLLER, D. (2008). “Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri”, (Çev: Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut), İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

ŞAHİN, Y. (2010). “Kentleşme Politikası”, Trabzon, Murathan Yayınevi.

ŞEN, M. (2014). “Türkiye’de İç Göçlerin Neden Ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi”, Çalışma ve Toplum, 1: 231- 256.

TBMM Zabıt Ceridesi. (1939). “Devre 6”, Cilt 8, İçtima Senesi 1, s. 58. Ulus, 29, 30, 31 Aralık.

TBMM, (10/66, 67, 68, 69, 70) Esas Numaralı 23.12.1999 Meclis Araştırması Komisyonu Sayı: A.01.1.GEÇ.10/66,67,68,69,70-93.

TOĞROL, B. (1991). “Direniş (Bulgaristan Türklerinin 114 Yıllık Onur Mücadelesinin Karşılaştırmalı Psikolojik İncelemesi)”, (1. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

TOROS, A. (2008). “Sorunlu Bölgelerde Göç”, Global Strateji Enstitüsü, Ankara.

TUNA, M. (2014). “Türkiye ve Yeni Uluslararası Göçler”, Sentez Yayınları, Bursa.

TÜFEKÇİ, S. (2002). “Kırsal Kesimlerden Büyükşehirlere Göç ve Göçün Aile Yapısında Meydana Getirdiği Değişiklikler İstanbul Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi.

TÜMERTEKİN, E., ÖZGÜÇ, N. (1998). “Beşeri Coğrafya”, Çantay Kitabevi, İstanbul, 1998, 307-312.

ULUSLARARASI GÖÇ ÖRGÜTÜ (IOM). (2009). “Göç Terimleri

Sözlüğü”, Cenevre, İsviçre: Uluslararası Göç Örgütü Yayını.

YENER, S. (1977). “1965-70 Döneminde İllerarası Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri”, Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

WILLIAMS, A., PATTERSON G. (1998). “An Empire Lost but a Province Gained: A Cohort Analysis of British International Retirement in Algarve”, *International Journal of Population Geography*, 4, 135-155.

ZEYREK, D. (2010). “Doğu Ve Güneydoğu Anadolu’dan Batıya Yönelen Göçlerin Toplumsal Sonuçları (1984-2006)”, Bilecik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bilecik.